

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Adamus cum pluribus costis quàm cætri homines productus fuerit.
disp. 24.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Eam sexta die fuisse productam.

Contrarium affirmant D. Bonaventura in 2. sententiarum d. 18. q. 2. Caietanus in illud Genes. 1. *Masculi & feminam fecit eos*, & Lyppomanus cum exponit illud Genes. 2. *Edificauit costam quam tulit de Adam in mulierem*, nempe utrumque parentem productum fuisse sexta die. Quæ sanè sententia videtur preferenda. Primò, Quoniam dum Moyse Genes. 1. opus diei sexti narrat, ait: *Masculum & feminam creauit eos*, Eademque die ait, *Deum benedixisse illis*, tradidisseque dominium terræ, & eorum quæ eius ambitu continentur, post quæ omnia addit. *Et factum est ita, videlicet Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona, & factum est vesper & mane dies sextus*: ergo sicut intra diem sextum productus fuit Adam, ita etiam producta fuit Eua. Verumtamen sicut Moyses in caput secundum reliquit narrandum modum in particulari, quo Deus hominem produxit: sic quoque narrandum reliquit modum, quo Eua de latere Adami produxit, illòsq; matrimonio coniunxit. Vnde solutū manet motiuum, quo auctores contrariæ sententiæ in eam ducti sunt. Secundò, quoniam Genes. 2. habetur, *Igitur perfecti sunt caeli & terra, & omnis ornatu eorum, completumque Deus die septimo opus suum quod fecerat*, nihil videlicet ulterius producendo, quoniam si aliquid de nouo produxisset, non esset completum opus suum, atque hoc est quod significant verba, quæ subiungit, *& requieuit die septimo ab vniuerso opere quod pararat*, proptereaque benedixit diei septimo, & sanctificauit illum.

Die septimo qualiter Deus cessauerit ab omni opere suo.

Atque, ut inferamus, quæ de die septimo dicenda erant, obserua Deum eo die non ita cessasse ab omni opere, quasi nihil omnino egerit die septimo: tunc enim conseruauit mundum, cooperatūque est cum omnibus causis secundis, quæ tunc operabantur sed cessasse solum à productione eorum, quæ ad primam huius vniuersi productionem pertinebant (quod significant verba illa, *ab vniuerso opere quod pararat*) nihil iam eo die producendo, sed quiescendo ab vniuerso illo opere iam absoluto & expleto. Eaque de causa statuit, ut dies septimus cuiusque hebdomadæ cultui ipsius dicaretur, in memoriam beneficij creationis expleti, & ut homines, Dei quietem imitantes, nihil seruile eo die efficerent, atque ita dum à seruilibus operibus vacarent, ad spiritualia, & Dei cultum, essent promptiores. Ex his ergo ita conficio argumentum. Eua non minus pertinebat ad primam vniuersi constitutionem quam feminae specierum cæterorum animalium, quæ quinta & sexta die productæ sunt: quippe cum propagatio speciei humanæ non minus pendeat à femina, quam pendeat propagatio specierum aliorum animalium: cum ergo Deus septimo die cessauerit ab vniuerso opere, quoad primam mundi vniuersi constitutionem pertinebat, ita ut in eo iam nihil eorum produxerit, sed vniuersa fuerint completa, consequens profectò est, ut Eua sexto die fuisse productam fateamur.

Cum Genes. 2. audis: *Completumque Deus die septimo opus suum*, intellige, exclusiue, nihil iam tunc operando eorum, quæ facere decreuerat: id quod indicant, tum antecedentia illa verba: *Igitur perfecti sunt caeli & terra & omnis ornatu eorum*: sex scilicet diebus antecedentibus, ut præcedente capite explicat: tum etiam sequentia illa: *quod fecerat*: antea scilicet: quare inclusiue sexta die completum opus suum: quod in causa fuit, ut Septuaginta transtulerint: *Et consummavit Deus die sexta opera sua quæ fecit*. Sermonem etiam esse de complemento exclusiue, indicant præterea verba illa alia

A quæ sequuntur: *Et requieuit die septimo ab vniuerso opere quod pararat*: antea scilicet sex diebus. Requiescere autem ibi, non denotat laborem & fatigationem præteritam, sed nudam cessationem ab operatione, phrasi Hebræa; iuxta illud Isai. 1. *Quiescite agere peruersè*, id est, cessate. Isai. 2. *Quiescite ab homine, cuius spiritus in naribus est*, id est, desistite eum offendere. Iosue 5. vbi interpretes transtulit, *afecit manna*. Hebraicè habetur, *וַיִּשְׁכַּח וַיִּשְׁכַּח חַמָּן*, id est, quiescit manna. Vt alia omittam exempla.

DISPUTATIO XXIII.

Quo in loco producti fuerint primi parentes.

Communis Doctorum sententia est, Adamum extra Paradisum fuisse productum. Ita Ambrosius lib. de paradiso cap. 4. Rupertus primo in Genesim cap. 11. Magister in 2. d. 17. D. Thomas 1. p. q. 102. art. 4. Abulensis, Caietanus, & alij. Quod ideo factum fuisse ait Magister, ut, non naturæ, sed gratiæ, Paradisi locus tribueretur. Innuunt id satis verba illa Genes. 2. vbi, narratis in particulari, tum hominis, tum paradisi productionibus, subiungit Scriptura: *Tulit ergo Dominus hominem, & posuit illum in paradiso voluptatis*.

De loco, in quo Adam fuit plasmatus, non constat ex Scripturis. A plerisque tamquam traditio asseritur, plasmatum fuisse in campo Damasceno. Notat tamen Abulensis qu. 1. 38. in cap. 13. Genes. non fuisse campum vrbis Damasci in Syria, sed campum vrbis Hebron propinquum in Iudæa: provincia, quæ vrbis ab Hierosolymis octo leucis distat, ut idem autor Gen. 2. affirmat. Honorius Chronographus apud Cantapetrensem 6. lib. Hypocypoleon cap. 1. affirmat, Adam in Hebron fuisse productum. Angeli fortè opera fuit inde in Paradisum translatus, ut Abacuch in Iudæa in Babyloniæ, & Enoch in Paradisum ducti sunt.

Eua in paradiso de latere Adami fuisse conditam, asseuerat Ambrosius loco citato. Magister in 2. d. 18. D. Thomas art. 4. citato in responsione ad tertium, & plerique alij. Consonat satis Scriptura sacra Genes. 2. in qua post narratam translationem Adami in Paradisum, subiungitur productio Eua: de latere Adami. Quò fit, ut Adamus statim, ac de limo terræ productus est, sexta ipsa die fuerit in paradisum translatus, eademque die Eua fuerit producta.

DISPUTATIO XXIV.

Utrum Adamus cum pluribus costis, quam cæteri homines, fuerit productus.

Caietanus Genes. 2. asseuerat Eua non fuisse verè productam de costa Adami, sed Scripturam, dum soporem Adami immisissim, & productionem Eua: de costa Adami narrat, loqui metaphorice. Alij etiam in eadem fuere sententia. Caietanus hoc argumento ducitur: Quoniam vel Adam antequam ab eo auferretur costa, de qua Eua producta fuit, habeat plures costas, quam habeant cæteri homines, vel non. Si des primum, sequitur, Adamum productum fuisse monstruosum: non secus ac si cum sex digitis produceretur. Si verò des secundum, sequitur ablata illa costa, & restituta carne

carne loco illius, mansisse defectuosum : cum ergo A
vtrumque absurdum sit, dicendum erit, Scriptu-
ram eo in loco non loqui in sensu proprio, sed me-
taphorico.

Est hæc sententia parum tuta in fide, ne amplius
dicam. Nam in primis pugnat cum communi Pa-
trum omnium ac Doctorum expositione, & cum
plano sensu historię, quę eo in loco narratur, isque
modus exponendi Scripturam sacram vim, & auto-
ritatem illius omnino enervat. Prateręa si verita-
tem historia illius tollas, continud ruat necesse est
sacramentum illud magnum, quod in ea latere affir-
mat Paulus ad Ephesios 5. Item expositio Caietani
cum aliis locis Scripturę aperte pugnat : nam
Ecclesiastici 17. dicitur, *Creavit Deus de terra ho-*
minem, & creavit ex ipso adiutorium simile sibi. 1. ad
Corinth. 11. ait Paulus, *Non enim vir ex muliere, sed*
mulier ex viro. Vnde Augustinus 9. super Genesim
ad lit. cap. 16. *Fideliter, inquit, credimus primam fe-*
minam ex primo viro factam sine concubitu: sicut fide-
liter credimus unum virum (Christum videlicet) factum
ex femina sine concubitu.

Argumentū
Caiet. dilu-
tur.
Costam ex
qua Eva for-
mata est, ha-
bitu Adam
vltra eas,
quas habent
ceteri homi-
nes.

Ad argumentum Caietani, quo longē ante Cai-
etanum vtebantur aliqui, qui eiusdem erroris femina
spargerent, respondet Diuus Thomas 1. parte qua-
stione 92. artic. 3. & plerique alij, Adamum habuisse
illam costam, vltra eas, quas ceteri homines ha-
bent, eo sine ab autore naturę in eo productam,
vt ex illa Euam formaret. Hęc in Adamo specta-
to, vt caput erat totius naturę humanę, non fuit
superflua tamen superflua fuerit, si spectetur, vt
homo particularis. Sicut enim semen superfluum
quipiam est in indiuiduo, a quo decidit, si secun-
dum se præcisè spectetur, secus autem si spectetur,
quatenus in eo vis est ad generandum sibi simile, vt
species conferuetur : sic quoque costa illa non erat
superflua in Adamo, quatenus caput erat totius na-
tura. Vt ergo indiuiduum nec cum femine, nec post
feminis decisionem habet quippiam monstruolum,
aut defectuosum: ita Adamus nec ante costam abla-
tam fuit monstruosus, præsertim cum illa nullam in
eo effecerit deformitatem, breuissimoque tempore
esset ab eo auferenda : nec post eam ablatam habuit
quiequam deficiens peccato itatu, in quo iam erat
producta Eva de latere ipsius. Lege apud Diuum
Thomam articulo citato, nec non artic. 2. præce-
dente, egregias rationes, ob quas oportuerit mulie-
rem de viro efformari, & quare de latere potius,
quàm de quavis eius parte expederit, vt ea produ-
ceretur.

Catharini
sententia.

Catharinus arbitratur, Adamum, nec ante Eua
productionem habuisse plures costas, quàm ha-
beant ceteri homines, nec post illius productio-
nem habuisse pauciores, *Sicut enim, inquit, quan-*
do Deus ab Adamo abstulit costam, ex qua Euam
formauit, simul abstulit carnem: vt ex illis verbis Ada-
mi, Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea,
constat, cum tamen Scriptura solum dicat Deum ab-
stulisse costam: ita etiam quando Scriptura affirmat
Deum restituisse carnem pro ea, intelligendum est, si-
mul cum carne, aliam simul costam ei restituisse. Re-
cedendum tamen non est à communi expositione
Sanctorum, quam satis Scriptura sacra sonat, Deum
scilicet solam carnem loco costę restituisse.

Improbatur.

Illud obiter admonuerim, quando Deus opo-
rem in Adamum immisit, & tulit vnam ex costis
eius, in locum ab Adamo aliquantulum separa-
tum illam adduxisse, ibique ex ea ædificasse Euam,
& scientia, atque rerum cognitione eam repleuis-
se, sicut repleuerat Adamum, ibique cum Eva fuis-

se locutum. Tunc verò expergefacto Adamo, eam
adduxisse ad illum, vt matrimonio illos copularet.
Atque id est, quod subiungit Scriptura, dicens, *Et*
adduxit eam ad Adam.

DISPUTATIO XXV.

De scientia primorum parentum.

D Einceps explicandum est quales, tum quoad
Primi paren-
tes qua scien-
tia à Deo in-
struati.
animam, tum quoad corpus, condiderit Deus
primos parentes. Atque vt à suprema eorum poten-
tia ordiamur, communis est Doctorum sententia
conditos fuisse plenos omni scientia speculatiua, &
practica, quam de rebus omnibus in specie viribus
naturę poterant comparare.

Id quod in primis colligitur ex illo Ecclesiasti-
ci 17. *Disciplina intellectus impleuit illos.* Sermo est
de primis parentibus. Multaque in eadem sen-
tentiam subiunguntur eo loco. Deinde ex illo Ge-
nes. 2. *Formatis igitur Dominus Deus de humo cun-*
ctis animantibus terra, & vniuersis volatilibus caeli, ad-
duxit ea ad Adam, vt videret quid vocaret ea. *Omne*
enim, quod vocauit Adam anima viuens, ipsum est
nomen eius: nisi autem naturas eorum agnosceret,
nequaquam accommodata nomina singulis impo-
neret potuisset, vt verba illa, ipsum est nomen eius,
accommodata fuisse, indicant. Prateręa nisi vbi
primùm creatus est Adamus, locupletissimam om-
nium scientiam accepisset, imò & idioma ipsium,
quo cum vxore loqueretur (licet non quoad om-
nia vniuersim nomina rerum, quę ipse postea faci-
le imponeret) sanè nec tam citò nomina animalibus
singulis excogitare, nec ita celeriter idioma, quo
vteretur, potuisset comparare, nec si dubito nomi-
na illa excogitasset, memoria ea omnia continud
retinere, nec cum vxore tam citò, tantaque cum fa-
cilitate sermones conferre potuisset. Vnde Magi-
ster in 2. distinctio. 23. *Non creator, non angelus ali-*
quis, sed homo animantibus nomina imposuit, vt ostende-
retur, quod singulorum notitia homo ipse habuerit. Et
Chrylostomus homil. 14. in Genesim : *Qui potest*
congruis nominibus iumenta appellare, & volatilia caeli,
& alias bestias, quo modo non omni sapientia, & indu-
stria pollet.

Ratio acce-
pta scientia

Ratio autem, cur primi parentes simul cum na-
tura à Deo acceperint, & eam scientiam, & aliam
quandam, quam subiungemus, hæc est : Quoniam
cùm Dei perfecta sint opera, primique parentes
tandem orbis reges, ceterorumque hominum ma-
gistrum prodirent in lucem, expediens fuit, vt non
solum vires robustas, & magnitudinem corporis
perfectam à Deo acciperent, sed & totius scientię
plenitudinem, qua & se ipsos regere, in laudemque
Dei allurgere, & posteros valeret instruere. Ideò
Hugo de sancto Victore lib. 1. de sacramentis par-
te 6. cap. 13. *Rerum, inquit, omnium visibilibus, qua*
cum homine, & propter hominem facta erant, perfectam
cognitionem hominem accepisse, nulli dubium esse debet,
quantam videlicet, vel ad animam eruditionem, vel ad
corporalis vsus necessitatem pertinere videbatur. Con-
sentiant D. Thom. 1. p. q. 94. art. 3. & alij Scholastici
cum Magistro in 2. dist. 23. & 24.

Species intel-
ligibiles etiã
primis paren-
tibus indita.
Qua & quan-
tes fuerint.

Præter scientiarum habitus, etiam species intelli-
gibiles, imò etiam sensibiles in sensibus internis re-
rum omnium, quas illi habitus respiciebant, vnà
cum natura acceperunt primi parentes, vt statim in
actum scientię rerum omnium prodire possent.
Vt tamen D. Thom. loco citato rectè affirmat, spe-
cies illę, & habitus tales erant, quales illos paren-